

Jöjjetek

1959. június.
12. évfolyam, 6. szám.

Ertjük mi egymást?

Emigrációnknak sokféle rétege van. Aszerint, hogy mikor hagytuk el Magyarországot, valamennyien más levegőt, más felfogást, más beállítottságot hoztunk magunkkal. Az 1944-es emigráció más, mint az 1947-es, ez megint más, mint az 1949-es, s mindezekről különbözik az 1956-os.

A háború előtt felnőtt nemzedékek más szemmel nézik a magyar világot mint azok, akik a háború alatt s ezek ismét másként, mint azok, akik a háború után léptek a felnőtt korba.

Társadalmi rétegződésünk is hozzájárul ahhoz, hogy a társadalom egyik kategóriája másképpen fogja fel ugyanazt a kérdést mint a másik. Világnézet, hagyomány, nevelés, tanulmányok szintén mélységesen színezik a világról alkotott képünket.

E különbségekhez járul még a nagy politikai nézetkülönbség a magyarság egyes csoportjai, magyar és magyar között. E fenti különbségek gyakran éppen a politikai nézetkülönbségekben találják meg kifejezésüket.

Mindezek az eltérések részben természetesenek. A háború alatt leigázott népek külföldi menekült csoportjai pl. szintén komoly ellentéteket mutattak fel. Ugyanez az eset a kelet-európai menekült-csoportoknál. — A társadalmi, politikai vagy világnézeti felfogás különbsége természetesen kifejeződik a nemzetünk kérdéseiről alkotott képek különbözőségében is.

S mégis az az érzésünk, hogy mi sokszor nem értjük meg egymást.

Az elmúlt fél évszázad sok ellentétes politikai korszakon vitte keresztül nemzetünket. Aki egy korszakban felnő, bizonyos értelemben magán viseli annak a pecsétjét. Mi valamennyien korunk gyermekei vagyunk.

Az az időszak, amelyben az ifjú férfivá érik, meghatározza rendszerint — pozitív vagy negatív módon — világméretét és politikai felfogását is. Az elmúlt fél évszázad egy bizonyos értelemben nem múlt el. Azok, akik tegnap, tegnapelőtt intézték népünk ügyeit, vezették azt s bizonyos értelemben sorsát meghatározták, menekültek, s menekült az ország sok polgára, ki soha semmiféle közéleti szerepet nem játszott. Ez a múlt még nem messzi történelem étekintetben. Ez a múlt még élő valóság.

Ha azt a kérdést tesszük fel, hogy mi vajon megértjük-e egymást, evvel nem azt kérdezzük, hogy egyetértünk-e. Itt két különböző dologról van szó. Aki a másikat megérti, még lehet annak ellenfele is. A másik megértése azt jelenti, hogy bele tudjuk magunkat képzelni az ő helyzetébe, környezetébe, multjába

és jelenébe, problémái és döntései mélységes konfliktusaiba. A valóságos helyzetbe tehát. Így cselekszenek a loyális ellenfelek.

Az ilyenek nem beszélnek arról, hogy a másik, aki vele nem ért egyet, minden további nélkül „hazaáruló”, „gazember”, „gonosztevő”.

Nemrégiben azonban újra észrevettük, hogy a magyar emigrációban még sokan így gondolkoznak és ilymódon kategorizálnak.

Mindez mögött még az a különösen lehangoló, hogy talán nincsen Európának még egy olyan országa, ahol a kérdések oly tragikusan és olyan mélységesen, a megoldhatatlanságig bonyolultak lennének mint éppen Magyarországon. Egy elszigetelt szempontból könnyű akkor ítéletet mondani, tudatosan vagy öntudatlanul feltételezve, hogy a másik a priori rosszhiszemű s csak mi vagyunk a jóhiszeműek.

Mi nem értjük meg egymást a multban s ezért nem értjük meg egymást a jelenben, főleg ha a jövőről van szó. Hiszen életünk vonatja a jelenből a multon át halad a jövő felé.

A multunkat, a mi közelmultunkat valóban meg kell ismernünk.

Rég volt oly nagy szükség modern magyar történetésekre mint éppen ma.

A történetírás bizonyos mértékben mindig szubjektív. Az író világnézete, politikai felfogása is szerepet játszik benne.

Különösen áll ez arra a korra, melyben a fél lábunknál, vagy egész valónkkal benne állunk, s amely a magunk belső világában sokszor nagyobb valóság mint a jelen. Ha azonban ezt a történelmet az író meggyőződése szintén színezi, ha bennünket valóban elválasztanak egymástól a korok, a felfogások, melyekben felnőttünk, melyeket vallunk, akkor csak egyet mondhatunk: szükség van az elmúlt fél évszázad történelmi synopsisára. Az elmúlt évszázad történetére különböző felfogású írók tollából. Egymástól függetlenül, de mégis egymás mellett.

Tárgyilagosan. Tudományosan.

Hogy egymást meghallgassuk, s egymást megérthessük. Hiszen az igazság senkinek sem kizárólagos tulajdona.

Némelyek azt mondják, hogy a magyar irodalom sokmindent magában foglal e korból, s már ebből eleget tanulhatunk. Önéletrajzok bepillantást adnak a döntések belső mélységeibe és nehézségeibe. A magyar emigráns sajtó pedig mindúntalan hoz cikkeket a multról.

Mindez azonban nem történelem. Mindez adalék.

Dsida Jenő

KRISZTUS

Krisztusom,
én leveszem képedet falamról. Torz
hamisításnak érzem vonalait, színeit,
tudlak ilyennek elképzelni, amilyen ^{sohase} ^{itt vagy.}
Ilyen ragyogó kékszeműnek, ilyen ^{jóllakottan}
derűsnek, ilyen kitett arcúnak, ilyen ^{enyhe pirosnak, mint a tejbeesett rózsza.}
Én sok éjszaka láttalak már,
^{hallgattalak is}
számtalanszor, én tudom, hogy te ^{egyszerű}
voltál, szürke, fáradt és hozzánk ^{hasonló.}
Almatlanul csavarogtad a ^{számkivetettek}
útját, a nyomor, az éhség siralomvölgyeit ^{az eget}
s gyötrő aggodalmaid horizontján már ^{nyaldosták pusztuló Jeruzsálemed}
lángjai.
Hangod fájó hullámokat kavart, mikor ^{színehagyott}
a sok beszéd után rekedten újra ^{szólanival kezdél. Megtépett és}
ruhádön vastagon ült a nagy út pora,
sovány, széltől-naptól cserzett arcodon ^{színehagyott}
bronzvörösre gyúlt a sárgaság s két ^{borzas szakálladra az Isten könnyei.}
parázsló szemedből sisteregve hullottak

Mert az író nem politikus, mégha a magyar irodalom mindig nagy szerepet játszott is az ország politikai és társadalmi életében. Az író nem kormányoz, nem dönt, nem tárgyal. Az írónak nem kell lemérnie a „kell”-t a „lehet” vagy a „lehetetlen” mérlegén. — Az önéletrajz már formájánál fogva is szubjektív. Hiányzik belőle gyakran az adatok gazdagsága is.

Az újságcikk pedig az emigráció legmegejtőbb betegsége. Vaj ki tudná megszámlolni az újságcikk formájában örökre elvetélt könyveket? Könyveket, melyek túlélnék az újságcikk tiszavirág-életét?

Nekünk meg kell értenünk egymást, meg kell értenünk és ezért meg kell ismernünk a közelmultunkat, hogy komolyan mehezzünk a jövő elébe.

Meg kell értenünk egymást s el kell fogadnunk egymást: magyar a magyart, amint becsületesen megérthetik és elfogadhatják, jóakarató emberek egymást nyíltan és egymástól tanulván s egymáson és magukon okulván. Ez pedig önmegtágadást és szellemi erőfeszítést igényel.

Ez az emigráció feladata. Ez valamennyiünk feladata.

fel Tamás”

Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, nem vala ő velők, amikor eljött vala Jézus és nem hitte el, hogy az Úr feltámadt. „Ha nem látom az ő kezein a szegzek helyeit, és be nem bocsátom ujjaimat a szegzek helyébe, és az én kezemet be nem bocsátom az ő oldalába, semmiképen el nem hiszem, mondta.” Nyolc nap múlva Jézus újból megjelent és megparancsolta Tamásnak, hogy cselekedjék kívánsága szerint. Azután így szólt Jézus: „Mivel hogy láttál engem, Tamás, hittél: boldogok, akik nem látnak és hisznek.”

Ezek a biblia szavai a hitetlen Tamásról. Amit életéről még tudunk, azt nem áll módunkban szakszerű történeti vizsgálat alá venni. A hagyomány szerint állítólag a pártusok és indusok körében működött, mint apostol. Ma is él még — Előindiában és a Malabar partvidéken — kb. 3.5—3.8 millió ún. tamáskeresztyén. Az apostolt állítólag Miszdai indiai király parancsára ölték meg. Úgy mondják, hogy tetemét először Odesszába s onnan 1258-ban Chios szigetére, majd az Olaszország keleti partján fekvő Ortonába vitték.

Eme hitetlen Tamás nevéhez kapcsolódik most egy újabb bibliai lelet, olyan felfedezés, amely méltán sorolható a holttengeri qumrani irattételek mellé. Egyiptomi parasztok még 1946-ban egy a Khneboskion falu melletti sziklaodúban (Luxortól mintegy 100 km-nyire) részben bőrbe kötött papirusztekercseket találtak. Ezek 44 részből álló 14 kötetet alkottak, kopt nyelven íródtak s a 3. vagy 4. századból származnak. Az említett „Tamás-evangélium” kivételével az összes többi kéziratot már átnézték, megvizsgálták és közreadták.

A Tamás-evangélium nem tartalmaz leírásokat Krisztus életéről.

Cullman ismert bázeli teológus¹⁾, aki jelenleg a párizsi Sorbonne professzora, a new-yorki „Union Theological Seminary”-ben tartott előadása során e Tamás-evangélium néhány feltűnést keltő részletét hozta nyilvánosságra. Tamás eme evangéliuma a következő, — éppannyira szerény, mint határozott nyilatkozattal kezdődik: „Ezek az élő Jézus titkos szavai, amelyeket Didymos Júdás Tamás jegyzett fel, mondván: aki megtalálja e szavak értelmét, és majdan nem tapasztalja meg a halált.” Ezután következik Jézus mondása, kijelentése és hasonlata, amelyeket jelentőségük alapján 4 csoportba lehet sorolni. Az első csoportba sorolhatók azok a szövegek, amelyek a 4 evangélium szövegével szóról-szóra azonosak. A második csoporthoz tartozó szöveg értelme megfelel a bibliai szövegnek, szavai azonban nem egyeznek meg vele. A harmadik csoportban olyan mondásokat találunk, amelyek a 4 kánoni evangéliumban nem lelhetők fel, amelyek azonban ismertek a korai egyházatyák feljegyzései révén. Az utolsó csoport a legérdekesebb, mert ez Jézusnak eddig még ismeretlen megnyilatkozásait tartalmazza. A négy evangéliumtól eltérőleg itt nem találunk Jézus életével. A kijelentések és hasonlatok is egyszerűen követik egymást vagy azokat „és így szólt Jézus” szavak előrebocsásásával idézi az evangélium.

Cullmann professzor Jézus eddig ismeretlen szavait „gyöngyszemek”-nek nevezte és közülük néhányat közreadott:

„Jézus így szólt: ha azok, akik titeket vezetnek, azt mondják nektek, hogy Isten országa a mennyekben van, úgy a madarak előbb lesznek ott, mint ti. Ha azt mondják nektek, hogy a Isten országa a vizekben van, úgy a halak előbb lesznek ott, mint ti. Az Isten országa azonban bennetek és értetek van.”

Jézusnak a körülmetélésre vonatkozó szavai emlékeztetnek bizonyos, a szombattal kapcsolatos megnyilatkozásaira:

„Tanítványai azt kérdezték tőle, szükséges-e a körülmetélés, vagy sem? Jézus erre így válaszolt: ha a körülmetélés szükséges lett volna, abban az esetben már úgy születünk volna. Egyedül csak a lelkekben való körülmetélés értékes.”

Nem kevésbé tanulságos néhány ismeretlen hasonlat:

„Mária így szólt Jézushoz: kire hasonlítanak tanítványaid? Ő azt válaszolta, hogy olyanok, mint a kisgyermek, akik olyan mezőn telepedtek meg, amely nem az övék. Amikor a mező tulajdonosai megjelennek, így fognak majd szólni: hagyjátok nekünk a mezőnket. Ilymódon a gyermekek teljesen védtelenek, és átengedik nekik a mezőjüket.”

Vagy: „Jézus így szólt: jaj a farizeusoknak. Olyanok mint a kutya, amely a barmok járásában fekszik. Mert sem ő nem eszik, sem a barmokat nem hagyja enni.”

Végül: „Jézus így szólt: Isten királysága olyan, mint az a férfi, aki egy neves embert akart megölni. Otthon megragadta kardját és átdöfte vele a falat, hogy ebből lássa, mennyire biztos a keze; utána pedig megölte az embert.”

E néhány példa azt mutatja, hogy itt ugyanolyan világos és szabatos beszéddel állunk szemben, mint amelyet Jézus többi evan-

géliumában is találunk. Ugyanazt a légkört és környezetet találjuk itt, mint amelyben Jézus Palesztinában az első század első harmadában működött. Bár ezt a kopt nyelvű szöveget a 3. vagy 4. században írták, mégis könnyen meg lehet, hogy Tamásnak az apostolnak napjából származó eredeti evangéliummal van dolgunk. Ez megerősítése a kánoni evangéliumok helyességének, sőt egyes részleteiben a kijelentéseket úgylátszik eredeti alakjában adja vissza. Ez a helyzet áll fenn pl. a szőlőművelőkről szóló hasonlat esetében. Máté (21/33), Márkus (12/1) és Lukács (20/9) evangéliumaiban a befejező rész sokkal terjedelmesebb, míg itt, a Tamás-evangéliumban röviden és szabatosan a következőképpen hangzik: „Midőn azonban a szőlőművelők megtudták, hogy ő a szőlő örököse, megfogták és megölték őt. Akinek füle van, okuljon ebből.”

Ezek szerint eme új Tamás-evangéliumnak semmi köze sincs úgy látszik Tamás ama régismert evangéliumához, melyet a régi egyházatyák apokrif, hamisított és becsempészett iratnak minősítettek és így nem vettek fel az evangéliumok sorába. Az apokrif evangéliumok többnyire legendaszerű és fantasztikus mesék, amelyekből világosan kiütöközik a szerző előre megfontolt szándéka. Az új Tamás-evangélium sem tisztá, ez sem mentes céltázas behatásoktól. A gnózis, e nagyjelentőségű tan, amely a Jézus Krisztus keresztrefeszítésébe és feltámadásába vetett hit által történt megváltás helyett a világ és Isten titkainak megismerése útján való megváltást hirdette, igen gyakran kiütöközik belőle. Így például e Tamás-evangélium nem tesz említést a keresztrefeszítésről; Jézus itt a bölcsesség nagy tanítómestere, az értelen filozófusa, akinek szavai fontosabbak, mint kinszenvedése és áldozata.

Ez a gnosztikus jelleg az, amellyel egyben el is lehet dönteni, hogy ez-e a sokat vitatott és keresett ötödik evangélium. Nem lehet az, bár sok ismeretlen körülményt hozott napvilágra. Elmélyíti, kiegészíti és gazdagítja a négy evangéliumot, a gnózis általi beütés miatt azonban nem tarthat számot önállóságra, mint a többi evangélium. Minden lehetséges teológiai vitánál nagyobb és fontosabb az az érték, amellyel a Biblia a maga egészében ajándékozott meg bennünket és amely a kutató és sóvárgó lelket szüntelen foglalkoztatni és inspirálni fogja.

A protestantizmus Délamerikában

A protestantizmus munkásságának Délamerikában, egyes országok — így Uruguay, Chile és Brazília kivételével, — hosszú éveken át főleg a missziós iskolák munkájára kellett szorítkoznia. A vallásszabadság gyakorlati hiánya több latinamerikai államban korlátok közé szorította a protestáns egyházak szociális tevékenységét, ezzel szemben voltak bizonyos lehetőségeik a közoktatás területén. Ez költséges akció megindítását tette szükségessé, olyan hosszulejűre beállított munkát, amely az egyházak fejlődése terén nem mutatott fel azonnal eredményeket. Évek múltán azonban az evangéliumi iskolák csendes munkája több országban lehetővé tette a türelmesség, megbecsülés, sőt a támogatás légkörének kialakulását.

Ilymódon ma a protestáns egyházak egyházi evangelizációs munkája csodálatos erővel indult fejlődésnek. Ha nem nézzük a súlyos helyzetet Kolumbiában (ahol a kormány szinte azonos a katolikus egyházzal s ennek, valamint a Vatikánnal kötött konkordátum következtében a kormány állandóan akadályokat gördít az evangelizációs munka elé,

és ahol vallási okokból ismételten még gyilkosságokkal kapcsolatos üldözés is folyt), a többi államokban szabad a vallásgyakorlat és e vallásszabadság alapján az evangéliumi egyházak gyors fejlődése vált lehetővé.

Igy volt lehetséges, hogy Chilében a protestáns egyházak ma már a lakosság 10%-át képviselik s egy állandóan szaporodó kisebbséget képeznek, amelynek létezését már senki nem hagyhatja figyelmen kívül. Ezeket a számokat nem a protestánsok, hanem éppen a hivatalos római katolikus ügynökségek szolgáltatták, hogy ezzel kihangsúlyozzák a helyzet komolyságát. Meg kell említenünk, hogy a chilei protestánsok túlnyomó többsége az úgynevezett „pünkösdisták mozgalom” híveiből áll, amelynek munkáját nagymérvű lelkesedés fűti. E mozgalom munkája, amely általában alacsonyabb kulturális színvonalú emberek megnyerésére törekszik, itt azonban morális téren valóságos megtéréseket könyvelhet el.

Chile nagy szociális problémája az alkoholizmus, s az evangéliumi egyházak működésének (folytatás az 5. oldalon)

¹⁾ V.ö: lapunk 1959. március-áprilisi számát (Sz.)

Bálint Endre

Bálint Endre, a két év óta Franciaországban élő magyar festőművész, nagy sikert aratott az elmúlt hónapokban bibliai illusztrációival. Az általa illusztrált teljes Biblia a Labergerie kiadónál jelent meg (13, rue de Tournon, Paris-VIe). A francia sajtó nagy elismeréssel szólt munkájáról és különösen azt emeli ki, hogy rajzai századunk modern nyelvét beszélnek ugyan, de hűek maradnak a Biblia szelleméhez.

Bálint Endre 1938 óta rendezett kiállításokat, Magyarországon, Franciaországban, Belgiumban és Hollandiában. Legújabb sikere alkalmából közöljük néhány rajzát, egy versét, és megkértük, írjon valamit olvasóinknak önmagáról és munkájáról.

Vallomásaimból

A gyermeki érzelmek mai világunk szegleteihez ütődnek és álmaink felveszik e szegletes és kemény, líra nélküli világ formáit. Van valami régi tudásunk az egyetemesség szerkezetéről és vannak emlékeink, tiszta romlatlan gyermekkorkorunk álmovilágáról. A geometrikus metszések szigorúsága magában rejti mégis a költészet sejtéseit és a megjelenítés igazságán múlik, hogy mit árul el rólunk; a repülés vágyát, vagy a zuhanás iszonyatát. Néha szendergő falvak fölött repülünk és mint trombitás angyal szeretettel telj haraggal ébresztjük az alvókat és fáradtságunk idején színes kavicsokat és gyökércsonkokat faggatunk, hogy mit tudnak rólunk és vizsgáztatjuk magunkat, hogy mit tudunk azokról? Sajnos a hit ma már nem teremt katedrálisokat és mi magános szobánk sarkában, egy lecsorgó festék-kötegen is meglegyünk az „elveszett paradicsom” egynéhány színet és egy-egy szigorúbban érzékeltetett for-

„És a kakas azonnal megszólala.”

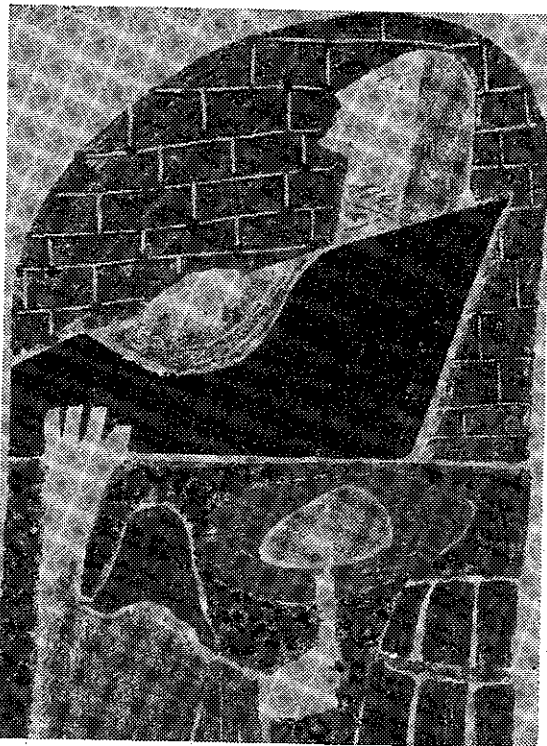

mában a matézist és metafizikát, mint életünk egyensúlyának mértékeit.

— Van amikor játszunk, mint a gyermekek és rombolunk, mint a felnőttek és van amikor szerepet cserélünk; játszunk, mint a felnőttek; fontoskodunk, mert nagyon nehéz tudomásul vennünk ismereteink csekély voltát.

— Eljutottam felismeréseim kezdetéhez; egy olyan belső állapothoz, amit nosztalgának neveznék jobb szó hiányában. Nem tudnám megmondani mi után, talán az az „elveszett paradicsom” után és így minden tárgyi momentum, amit kikotorok emlékeim kódéből, két életet él: azt amiben materializálódott és azt ami valóságos; ahogyan bennem reinkarnálódott. Nem vagyok absztrakt sem szürrealista a szó képzőművészeti kánonja szerint, de megismertem egyikben az anyag szellemét és másikban a szellem anyagát és így befogadtam azokból mindazt, amit talán hasznosítani és festészetemben transzponálni tudtam. Hajlalom van lírai tartalmú találkozásokon elérzékenyülni és gondolom, hogy ennek az érzékenységnek köszönhetem, hogy olyan hagyományok útját járom, amelyet kelet és nyugat találkozási pontján: Magyarországon tapasztalt ki egynéhány olyan keményléptű szellem, mint Bartók Béla a zenében és Vajda Lajos a festészetben.

Lázár feltámasztása

Judás

press” hetilapban François Mauriac az állandó rovatában igen-igen szép méltán emlékezett meg illusztrációimról. Ez többet jelentett számomra a napisajtó terjedelmes beszámolójánál, többet a nagyközönség előtti sikereimnél, ez olyan ajándék volt, ami váratlanul ért és még ma is kárpótlást nyújt magányos, gyökértelen, hajszás életem kínjálért.

BÁLINT ENDRE.

Halott Mesterem Vajda

Lajos emlékének

Szólíts és Jövök utánad
Hiszek majd szavaidnak
Követlek utadon
S. pihenünk esteledvén

Elfelejtéd bűnöm
Te jó keresztény
Könnyű bornál könnyebb
Borokat iszunk majd

Pogányokról nem szólunk
Szigorut sem szittkot
A szegény árulóokra
Nem szórunk

Szép színes képekről
Szenvedő barátról
Kristályok fényéről
Halottakról mesélünk

Járkálunk láthatatlan
Testünkkel sérthetetlen
Lélekkel járhatatlan
Elérhetetlen hegyeken

Arnyékokat nem vetünk
Isten szemére ketten
Szolgáló, leszek Nálad
Szólíts és jövök utánad

BÁLINT ENDRE

Talán érdekelni fogja a „Jőjjetek” olvasóit, hogy mit érezek néhány hónappal a Jeruzsálemi Biblia megjelenése után, amelynek több mint ezer illusztrációját készítettem el nem egész nyolc hónap alatt? Olyan fáradtságot, amelytől elválaszthatatlannak érzem önmagam. És szomorúságot, hogy Drága Anyácskám, aki otthonról élte át velem ennek a munkának minden izgalmát — nem láthatta még együtt azt a két dolgot, ami gondolatait betöltötte mindig: a Biblia szellemének és filozófusának találkozási pontját és egy ilyen kivételes formában: Rembrandt és Doré után egy ismeretlen magyarnak — aki voltam és vagyok a világban — adva lehetőséget új interpretációkra. Sikerült-e, nem, nehéz erre válaszolni... Illusztrációim dicsérőit és kritizálóit nem hagyta közömbösen az a folklor tartalom, ami szinte automatikusan alakította formáimat. Valóban semmiképpen nem követtem bevett klasszikus vagy romantikus formákat és mintahogy a brüsszeli televíziós adás keretében mondtam is: a huszadik században élünk és ez természetesen meghatározza formanyelvemet, akár festek, akár illusztrálok. És engedjenek meg nekem egy gyerekes büszkélkedést arról az örömről is, amit akkor éreztem, amikor a párizsi „Ex-

Eltílták-e a 16 éven aluliakat a házasságkötéstől? Biztosítani kell-e mindkét fél számára a szabad elhatározás jogát? Kötelezővé tegyék-e mindenütt a hivatalos anyakönyvezést?

E javaslatokat részletesen megtárgyalta 12-ik évi gyűlésén az ENSZ keretében működő „A Nők Jogi Helyzetét Vizsgáló Bizottság”. E kérdések a világnak csaknem minden részén égetően időszerűek. Ha nemzetközi egyezmény formájában kötelezővé tesszük e javaslatok elfogadását, úgy ez méltó kiegészítése lenne a már régebben megkötött egyezményeknek, amelyeket a rabszolgaság és a rabtartáshoz hasonló eljárások megszüntetésére kötöttek. Ez talán még mélyrehatóbb változásokat idézne elő és még hasznosabb volna, mint a régebben kötött egyezmények.

Az Egyesült Nemzetek Titkárságának részletes jelentése száz különböző államra és területre vonatkozóan tette közzé a házasságkötéshez szükséges minimális életkorra vonatkozó adatokat s ezekből kitűnt, hogy a világon a gyermekházasságok még igen gyakoriak. Ebből következik az is, hogy a házassulandók beleegyezése ilyen esetben teljesen értéktelen, még akkor is, ha azt kötelezővé teszik. Előfordul ugyan egyes országokban, hogy a fiatal embereknek csak akkor kell jóváhagyniuk családjuk vagy rokonságuk döntését, amikor már elérték serdültségi korukat vagy a nagykorúságot, hasonló szabályokról azonban a leányok esetében ritkán van szó. A jelentés még azt is kiemeli, hogy sok országban még a nagykorúságot elért nőknek sincs joguk vagy lehetőségük a leendő férj kiválasztásában közreműködniük.

37 országban, területen vagy tartományban a leány számára 12 év a házasságkötéshez megkívánt legalacsonyabb életkor, 57 országban ez 13 és 18 év között mozog, 23 országban magasabb, mint 16 év; 11 országban pedig sem a férfiak, sem a nők számára nincs a házasságkötéshez megkívánt törvényes életkor megállapítva. 14 éven aluli fiúk 36 országban nem köthetnek házasságot, csaknem az összes többi országban a legalacsonyabb életkor 13 és 18 év között váltakozik — s csak kevés országban ragaszkodnak a betöltött 18 évhez.

E statisztikai adatok elemzéséből kitűnik, hogy a törvényileg megállapított legalacsonyabb életkor többnyire nincs összefüggésben az éghajlati viszonyokkal és azzal, hogy a

fiatalok mikor érik el nemi érettségüket. Sőt azok az országok, amelyekben az éghajlati viszonyok megbocsáthatóvá tennék a házasságkötést fiatalabb korban, elsők azok között, amelyek a minimum felemelését követelik. A 16 éves minimális életkorhoz ragaszkodtak többek között Kambodzsa, Kína, Egyiptom, Hong-Kong és Japán. Még a leányok esetében is a 18 éves minimumot követelő államok között szerepel Brazília, Abesszínia, Peru, Jordánia, Libanon, Szíria és a Tonga szigetcsoporthoz. Viszont a 12 éves minimumot vezette be Ausztrália 3 állama, Irország, Terra Nuova, Québec, Spanyolország és az Egyesült Államok négy tagállama.

Egyes államok kifejezetten a kánonjogra alapítják azt a rendelkezést, amely a nők házasságához szükséges minimumát 12 évben állapítja meg. A kánonjogot azonban 1918-ban megváltoztatták és ez újabban fiatal emberek esetében ragaszkodik a 16 éves, leányok esetében pedig a 14 éves minimumhoz. A kánonjog e szakaszának megváltoztatását egyik szövegmagyarázója a következőképpen indokolja: „Testileg bármennyire fejlettek is a 12-14 év közötti leányok, szellemi és intellektuális fejlettségük még nem érhetette el azt a fokot, amely a házasságkötéshez szükséges. Ilyen korban könnyebben lehet őket a házasságkötésre rábírní, a szabad elhatározáshoz azonban még nem rendelkeznek kellő ítélőképességgel”. „Ha ebben a korban a fiatal leány el is érheti a testi nagykorúságot, a szellemi viszont még nem; férje szemében mindig gyermek marad és az képtelen benne igazi élettársat látni.”

E statisztikai adatok azt mutatják, hogy az Egyesült Nemzetek által javasolt 16 éves minimum forradalmi intézkedésnek tűnik. A határozat meghozatalát igen heves viták előzték meg. Belgium és Nagybritannia megbízottai, akik a tengerentúli területeiken divó szokásokat is figyelembe vették, szerették volna, ha a minimális életkort alacsonyabban állapították volna meg. Franciaország képviselője Mme. Lefaucheux javaslata alapján fogadták el a 16 éves minimumot, aki a legújabbban Kamerunban megfigyelt gyors fejlődésre hivatkozott.

A mindkét fél szabad beleegyezését kívánó javaslatot főleg azok a szokások és intézmények teszik indokolttá, amelyek lehetővé teszik, hogy a fiatal leányt a szülők vagy a gyámok a leány megkérdezése vagy beleegye-

zése nélkül adhatják férjhez. Ezek a szokások általában a hozományrendszer logikus folyományai, mely esetben a férj feleségét pénzért vagy természetben megállapított ellenértékért megvásárolja a szülőktől, a gyámtól, ill. a család vagy rokonság más tagjától.

Ez a hozományrendszer most Afrikában heves vitákat váltott ki. Védelmezői azt állítják, hogy szilárd alapot ad a házasságnak és biztonságot az asszonynak, aki így kevésbé van kitéve annak a veszélynek, hogy férje elhagyja vagy elhanyagolja. Ezenfelül kártalanítja a szülőket a leány elvesztéséért és azért a veszteségért, amelyet a család azáltal szenved, hogy leány egy másik család tagja lett. A férjhezadott leányért ellenértékkel kapott hozomány nemcsak a szülőket biztosítja öregkorukra, hanem a család fiútagjait is hozzásegíti a családalapításhoz. Arra is hivatkoznak, hogy a hozományt eredetileg nem pénzben, hanem munkában állapították meg, amelyet a férjnek leendő apósánál, illetve annak családjánál kellett ledolgoznia és ezzel is megbizonyította, hogy az asszonyt és gyermekeit eltartani képes. A pénzgazdálkodás meghonosodásával e régi hagyományok elvesztették jelentőségüket. A hozományrendszer, amennyiben fennmarad, azt is lehetővé teszi, hogy az özvegyet örökség címén egy másik férfi vehesse birtokába vagy hogy a férj feleségét egy harmadik személyre ruházhassa át.

A javasolt egyezmény egyébként nem nyúl bele a hozományrendszerbe, sem a többnépesség kérdésebe. A Bizottság ugyanis úgy vélekedett, hogy a házaspár szabad elhatározási jogát kell elsősorban biztosítani. A Bizottság egyelőre a rituális műtétek kérdésével sem foglalkozik, amelyeket egyes vidékeken végeznek. Viszont anélkül kívánja felkérni az Egészségügyi Világszervezetet, hogy e szokásokat, valamint azok testi és lelki következményeit megvizsgálja és javaslatokat tegyen e szokások megszüntetésére.

Az egyezmény kidolgozása és elfogadása mindenestre több évig fog tartani, a Bizottság által előkészített előző egyezményeknél is ez volt az eset. Ilyen kényes kérdésekben nem szabad elsielni a döntéseket, időt kell engedni a fejlődési folyamatoknak és meg kell várni, amíg felvilágosító munkával lehet elérni a kitűzött célokat.

Az Egyházak és Missziók sem lehetnek közömbösek az Egyesült Nemzetek erőfeszítéseivel szemben. A katolikus szervezetek a mozgalmat hivatalosan is támogatják. Az Egyházak Világtanácsának egy illetékes osztálya már megkezdte munkáját; adatokat gyűjt és javaslatokat készít, amelyek elősegíthetik az egyezmény kidolgozását.

Nagy László 3 x

Gömöri György cikkben, mások szóban vagy levélben kifogásolták Nagy László verseiről írott kritikámat (V. ö. Irodalmi Újság 1958 dec. 1; Jőjjetek 1959 január és 1959 március-április). Az aránylag nagy visszhang, melyben több volt a kifogás mint az elismerés, arra készítet, hogy kritikuskaimnak néhány sorban válaszoljak.

1. Nem tartozom azok közé a kritikusok közé, akik hivatásból minden könyvről beszámolnak; csak arról írok, amit nagyon szeretek, ami különösen megragadta figyelmemet, fantáziámat. Emigrációban ezenkívül még egy indok játszik szerepet: a négy-öt világrészre szétszóródott magyarság zömének nem igen van módja arra, hogy fenntartsa az élő kapcsolatot az otthoni magyar irodalommal. Ennek az elszakadásnak következménye, hogy a magyar nyelvtől is elfordul, a legjobb esetben pedig legfeljebb az ismert, a klasszikus irodalom kincseinek megőrzésére szorítkozik: nem jut túl Aranyon és Petőfin, izlése akaratlanul is konzervatív válik. Ha tehát valaki abban a kiváltságos helyzetben van, hogy fájó távolságból ugyan, de valamennyire követni tudja az otthoni irodalmi életet, elsőrendű kötelessége, hogy a legfontosabb új könyvek ismertetése által hadakozzék a szellemi elszakadás ellen. — Ha otthoni irodalomról ír, úgy hiszem, ezek az alapelvek kell, hogy vezessék a nem-hivatásos emigráns kritikust.

2. Magyarok között aránytalanul sok a költő, vagy a magát költőnek valló ember — ez a külföldieknek is feltűnik. Tucátjával

jelentkeznek minden évben az új költők, s igazán nagy költőkben is bővelkedünk; más nép feleannyi jó költőre is büszke volna, és joggal. A mennyiség és a minőség azonban kötelez. Ady, Babits, József Attila és Weöres Sándor után nem szabad leszállítani igényeinket. Mind odahaza, mind az emigrációban egyre jobban terjed sajnos a lelkezőző kritika, és csak igen tapasztalt olvasó tudja kiolvasni, a sorok között, hogy valójában melyik könyv jó, melyik rossz. Az otthon megtiport, idekint széthulló magyar irodalomügyét a kihalóban levő szigorú formai kritika szolgálja véleményem szerint a legjobban.

3. Mindezt általánosságban mondom és nem Gömöri György ellen; sőt, az ő kritikája a modern magyar költészet és Nagy László alapos ismeretéről tanuskodik. Akárcsak ő, én is azért írtam Nagy Lászlóról, mert szeretem és nagyrebecsülöm. Lehet, hogy túl szigorú voltam; de kizárólag azért voltam az, mert kissé csalódtam. Kritikámban pedig a legfrissebb élménynek, a csalódásnak, nagy helyet adtam. Az igazság talán valahol Gömöri és az én kritikám között lebeg, lappang vagy lapul. Néhány ponton azonban nem tudok igazat adni opponensemnek. Formai (verstani, stiláris) kérdésekre nem sokat adnak a mai fiatal költők; lehetetlen ezt észre nem venni annak, aki Babits, József és Weöres nyelvén nevelkedett. Ez a hanyagság különösen sajnálatra méltó Nagy Lászlónál, mert neki különben minden kvalitása megvan ahhoz, hogy legnagyobb költőink közé emelkedjék. Lehet, hogy Nagy László formaérzéke nagyobb Juhászénál, de ez még nem abszolút bizonyíték; lehet, hogy rossz képeit „sokszo-

rosan felülműlják a... gyönyörű képek”, de nagy költőnek még 10 % rossz képe sem szabad, hogy legyen. De még a jó kép sem jelent semmit; sok jó kép együtt gyakran szült már rossz verset. A modern költészetnek, nemcsak Magyarországon, a képtültség az egyik legnagyobb betegsége. A képtültség pedig óhatatlanul a modorosság csapdájába csalja a költőt. (A vitatott Nagy László-példákról döntsön mindenki izlése szerint). Veszélyes dolog jóslásokba bocsátkozni, de az az érzésem, hogy az elkövetkező évtizedek modern költésze a kép elleni harc jegyében fog írni. (Nem szívesen írom ezt; Gömöri György, aki ismeri verseimet, tudja, hogy élehalok egy szép képért).

Nagy Lászlót és Nemes Nagy Ágnest a könyvek megjelenésének időrendi véletlenje sodorta egy cikkembe. Kétségtelen, hogy Nagy László „modernebb”, „lenyűgözőbb”. Nemes Nagy Ágnes azonban kiforrottabb, s az átlagolvasónak ma még többet mond. Minden Nagy László további fejlődésénél. Jobb is, de veszélyesebb is, nem túl hamar „kiforrni”. Remélem, e sorok eloszlatnak minden félreértést s az olvasó látja véleményemet.

A „Jőjjetek” nem irodalmi lap, s néhány olvasónk nyilván csodálkozik, hogy miért engedünk ennyi teret e vitának. A nyílt, egészséges és hasznos vita azonban manapság annyira ritka irodalmi életünkben, hogy nem akartunk elzárkózni előle. Sőt: továbbra is szívesen közlünk egészen rövidre szabott hozzászólásokat. Bárcsak az volna e vitának eredménye, hogy sokan forgatnák és olvasnák Nagy László verseskötetét!

K. V. A.

IGE

Olvasandó Efézus 2 : 19—22.

Az „Efézusi levél” fő témája: Krisztus egyháza. Ez a történelem és világ fölött álló közösség, amelyről az apostoli hitvallásban biznyságot teszünk: „Hiszek egy közönséges keresztyén anyaszentegyházat”.

Krisztusnak ez a láthatatlan, de valóságos egyháza a gyülekezet alakjában láthatóan jelenik meg a földön. Megtalálható mindenütt, ahol élő és hívő gyülekezet csoportosul az Ige köré. Ennek a csodálatos közösségnek lettek a tagjai az efézusi keresztyének, amikor hívők lettek. Ezért írja nekik Pál apostol: „Immár nem vagytok jövevények és zsellérek, hanem polgártársai a szenteknek és cselédei az Istennek, kik fölépítettetek az apostoloknak és prófétáknak alapkövén, lévén a szegeletkö maga Jézus Krisztus, Akiben az egész épület szép renddel rakattatván, nevedik szent templommá az Urban; Akiben ti is együtt építettetek Isten hajlékává a Lélek által”. (Ef. 2 : 19—22.)

Két képet használ az apostol ebben az Igében; az első a család képe. Amit u. i. a Károli biblia „cseléd” szóval fordít, az a szó az eredeti szövegben családhoz tartozó személyt, családtagot jelent. (A régi magyar nyelvben a cseléd szó a család szóval függött össze).

A család, ez a legelemibb emberi életközösség, szellemi valóság hordozójává, képévé, válik. Az örökkévaló Isten a mennyei Atya és a hívő ember az Ő gyermeke. Beletartozik abba a csodálatos lelki közösségbe, amelynek Krisztus Egyháza a neve.

A család képében Isten üdvözítő akaratát szemléltethetjük. Már a teremtéskor létre hozta ezt a közösséget. Ádám és Éva Isten gyermekei voltak, arra teremtve, hogy szeretet-közösségben éljenek mennyei Atyjukkal. A bűneset azonban ezt megrontotta. A bűnös ember önmagát rekesztette ki ebből a közösségből. Közötte és a szent Isten között ott emelkedett a bűn választófal. Így lett a természeti ember, a pogány, idegen, aki távol élt Istentől és Krisztustól és akinek nem volt része az isteni ígéletben. (Mi is idegennek nevezzük azt aki nem tartozik bele a népközösségbe.) Ebből a kárhozatra menő tömegeből hívta ki az Úr Izrael népét. Ő lett a zsellér; az ígélet földjén élt, az Úrnak szolgált ugyan, azonban hiányzott az igazi, bensőséges lelki kapcsolat. A templomban is mindig ott állott az elválasztó fal, mint emlékeztető jel.

Most boldog örömmel hirdeti az apostol, hogy Krisztus kereszthalálával lerontotta a zsidó és pogány közötti választófalat és a kettőt egy új emberré teremtette. Ugyancsak lerontotta a bűn választófalát a szent Isten és a kegyelmet nyert bűnös között. A Benne hívőket megbékéltette az Atyával. Akik előzőleg zsidók illetve pogányok voltak, most megtérésük után szabadon járulhatnak az Atyához. Isten gyermekeivé, az Ő családjának tagjaivá lettek.

A család vérközösséget jelent. Itt: közösség az Úr Jézus vére által. Azok tartoznak hozzá, akik megmosattak és megtisztítottak Krisztus vére által.

A család azt jelenti továbbá: egy lélektől áthatva. Akik Isten családjába tartoznak, azok a Szent Lélek ajándékát nyerték. Általa kiáltják: Abba, Atyám. (Róma 8 : 15). Részesei egy vérnek és egy Léleknek. Senki sem veheti a Szent Lélek ajándékát, ha előbb meg nem tisztult bűneitől a Krisztus véreben.

A másik kép, amelyet a fenti Igében találunk: egy csodálatos lelki templom képe. Minden templomnak van építőmestere. Ezt a templomot maga az Úr építi. Terv szerint, hiszen örök időknél előtte elkészítette üdvtervét. Krisztusban szegeletkövet helyezett el. A

szegeletkö: nagy négyszögletű kő, amelyet elsőnek tettek le a földbe és arra építették a fundamentumot. Más írásmagyarázók véleménye szerint a szegeletkö egy nagy kő, amely a sarkon két falat köt össze. Mindkét esetben a szegeletkö biztosítja a fundamentum és így az egész épület szilárdságát. Krisztus az egyház Megtartója, Hordozója. Reá támaszkodik a próféták és az apostolok fundamentuma és erre épül tovább az egyház.

Figyeljünk jól: egy templom. Mi gyarlóságunk miatt könnyen hajlunk arra, hogy az egyetlen alapra, Krisztusra, több kisebb-nagyobb egyházat építsünk. Isten azonban egy templomot épít, amelybe mindazok beletartoznak, akik az élő hit által Krisztusba oltattak. Amint Heidelbergi Káténk mondja: „... Isten Fia a világ kezdetitől fogva annak végéig, az egész emberi nemzetségből Szent Lelke és Igéje által az igaz hit egységében magának az örök életre kiválasztott gyülekezetet gyűjt egybe, azt oltalmazza és megtartja...”

Ez a templom élő kövekből épül. Az élő kövek a keresztyének. A régi időkben, amikor a házakat nem téglából, hanem kőből építették, az építőmester minden egyes darabot a kezébe vett és kisebb-nagyobb darabot letördelt belőle a kalapácsával, mindaddig, amíg a kő nagysága és alakja megfelelő lett. Így tesz a Mennyei Építőmester is. Amikor egy élő követ a kezébe vesz, formálja. Természettől fogva u. i. nem vagyunk alkalmasak arra, hogy minden további nélkül beleépíttessünk a Krisztus egyházába. Az egyiknél a gőg, a nagyravágás, a másiknál a harag, engesztelhetlenség, irigység, ismét másiknál, a világ-, a pénz szeretete, az élvezet hajhászása az akadály. Ezért szükséges, hogy Isten formálja az életünket. Ne csüggedj és ne keseredj el Testvér, ha az Úr kezébe veszi és formálja életedet. Gondolj arra: Ő csak alkalmassá akar tenni Téged, hogy beleépülhess a Krisztus egyházába.

Az építésnél az egyik kő a földbe kerül, a másik egy elrejtett sarokba, ismét másik az épület homlokzatába. Így különbség van az egyház tagjai között is: az egyik alacsony, a másik magas, díszes helyre kerül. A fő dolog azonban: mindnyájan bele vannak építve Krisztus egyházába. Ennek tudata Isten népének nagy öröme és boldog vígasztalása. Mert az egyház mindvégig megmarad a sátán és a világ minden támadása ellenére is. Hiszen alapja, Krisztus, rendíthetetlen és örökkévaló. Az Úr visszajövele napján, amikor a világ és a gonosz megítéltetik és a kárhozatba vete-tik, Krisztus egyházának tagjai kegyelmet és örök életet nyernek.

Az Úr állandóan építi élő kövekből ezt a láthatatlan templomot. Legtöbbször csendben történik ez az építő munka, úgyhogy a világ nem vesz róla tudomást. A hit azonban látja és tudja.

E templom rendeltetése: Isten hajlékává legyen. Az egyház az a hely, ahol Krisztus a bűnösökkel együtt lakik. A teremtő, megváltó és megszentelő Isten, Akit a világ be nem fogadhat, egy kicsiny, törekeny emberi szívben akar lakni. A Te szívedben is!

Krisztus egyházának a tagjai élő közösségben élnek az Úrral és egymással. Egyéni kegyességnek nagy értéke van, azonban senki sem élhet elszigetelten keresztyén életet, mint egy Robinson Cruzoe. Mind a család, mind a templom képében Pál apostol különös nyomtatékot helyez a közösségre. Isten élő közösségére: a hit, a szeretet és a szolgálat közösségére hívja el népét.

Testvér, Téged is hív a kegyelmes Isten Igéje és Szent Lelke által. Hogy Téged is befogadjon ebbe a nagy lelki családba és beleépítsen ebbe a láthatatlan templomba. Halld meg hívó szavát és engedj akaratának, hogy Te is boldogan tehess biznyságot arról: „hiszem... hogy én is annak élő tagja vagyok és örökké az is maradok”.

A protestantizmus Délamerikában

(folytatás a 2. oldalról)

dése éppen e baj leküzdésében fejtett ki eredményes munkát. Brazíliában a protestáns egyházak szintén számottevő tényezők, s több mint másfél millió anyakönyvezett taggal rendelkeznek.

Bolíviában a forradalom óta az evangéliumi egyházak gyors térfoglalásának szakasza nyílt meg. Taglétszámunk állandóan növekszik; a lakosság nagy tömegei követelik a protestáns misszionáriusok jelenpétét; közösségeik tagjai földet, munkájukat ajánlják fel templomok és iskolák építésére, hogy így ők is élvezhessék a missziós mozgalom eredményeit. Ez a mozgalom itt nemcsak az evangéliumot hirdeti, hanem az oktatás és az orvosi gyógykezelés munkájában is részt vesz.

Számuk a többi országban is állandó ütemben növekszik, bár az említett három ország jár az élen. Uruguayban például, ahol a kulturális életet erős francia pozitivisták áramlatok hatották át, ezek még ma is uralják az ország egyetemi köreit. Erdemes megjegyezni, hogy a protestáns egyházak itt is a kultúra legfelső síkján fejtik ki munkásságukat. Az utóbbi években sikerült kiépíteniük egy olyan egyházi szervezetet, amely jelentős szerep betöltésére képes a latinamerikai kulturális kisebbségek körében.

Mindenütt gombamódra szaporodnak a keresztyén diákmozgalmak, s e mozgalom soraiban katolikus diákok is küzdenek. Ezt a képet nyújtja tehát az evangéliumi egyházak állandó jellegű térfoglalása Délamerikában.

A Nemzetőr, a Magyar Szabadságharcos Írók Münchenben kéthetenként megjelenő lapja a szabad világ tájékoztatására és lelkiismeretének felrázására rendszeresen ad ki angol- és németnyelvű számokat, sőt az utóbbi időben spanyol és arab szavak kiadását is tervezi. Ez a rendkívül jelentős kezdeményezés emigrációs sajtónkban a maga nemében egyedülálló és megérdemli a magyarság anyagi támogatását. A lap egyik legutóbbi számában Tollas Tibor az idegen nyelveken folyó munka hathatós támogatását kéri. A kiadóhivatal címe: München 34, Postfach 70.

Nemrégiben készült el az Újszövetség modern angol fordítása görög eredetiből. A fordítás az oxfordi és cambridgei egyetemi kiadónál jelenik meg és 1961 elején könyvtári forgalomba kerül. A fordítóbizottságban együttműködtek: az Anglikán egyház, a Skót egyház, a Methodista egyház, a Kongregacionalista Unió, a Baptista Unió, az Angol Presbyteriánus egyház, a Wales-i egyház, az Ír egyház, a Quakers, a Brit és Külföldi Bibliatársulat és a Skót nemzeti bibliatársulat.

A belgiumi magyar protestáns egyház május 31-én avatta fel székházát Brüsszelben. Az ünnepséggel kapcsolatosan az egyház vezetősége országos konferenciát rendezett. Az egyház tagja a belga evangéliumi protestáns egyházak zsinatának.

A Brit és Külföldi Bibliatársulat belgrádi osztálya engedélyt kapott arra, hogy havonként 200 bibliát importáljon Jugoszláviába. Ez a biblia behozatalát megtiltó intézkedés enyhítését jelenti, amely 1956 szeptembere óta van érvényben.

Ujjáalakult a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa. E Tanácsban ezentul a Magyarországi Református Egyház 24 taggal, az Evangélikus Egyház 12 taggal, a Baptista Egyház 2 taggal és a Methodista Egyház 1 taggal fogja képviselni magát. Az új tisztikar a következő: Bartha Tibor püspök elnök, Vető Lajos püspök helyettes elnök, Szamosközi István, Káldy Zoltán evangélikus püspök és Szabó László, a Baptista Egyház elnöke alelnökök, főtájtár Muraközy Gyula, tájtár Gábor András ev. lelkész, jegyző Tóth Károly lelkész.

A csalók

A magyar mozilátogató Marcel Carné-t még leginkább utolsó osztatlan nagy filmsikeréből, az 1945-ös Szerelmek városából (Les Enfants du Paradis) ismeri és szereti. A rendező Carné, a szövegkönyvíró Prévert, a zeneszerző Kozma szövetsége, a Barrault-tól Maria Casarès-ig és Arletty-től Brasseur-ig felsorakoztatott „szent szörnyetegek”, a századerek Párizsának Sue-i és Balzac-i színei, az érzelmek romantikus hőmpölygése, a színpad és pantomim kettős-tükri játéka együttesen járultak hozzá ahhoz a megérdemelten nagy sikerhez, amely a felszabadulás után a francia film újjászületését is jelentette. Ma már, évtizedes távlatból azonban nyilvánvaló, hogy nem korszakkezdő, hanem inkább monumentálisan összegező alkotás volt: a háború előtti film esztétikájának, stílusának, Prévert és Carné költői realizmusának, állandóan visszatérő témáinak grandiózus ötvözete.

A következő év már megmutatta a Carné-i szemlélet ellentmondásait: a Portes de la Nuit a nagyon is reális jelenkort, az éhező és fázó fővárost, szociális problémákat igyekezett — ugyancsak hibrid módon — a Sors, a Magány, a Szerelmek nagybetűs szimbólumaival vegyíteni. Ettől kezdve Carné — kinek pedig rendezői talentuma kétségtelen — egyre bizonytalanabbá vált, s minden egyes újabb filmjével csak csalódást okozott még híveinek is. Nem hiányzott az ambiciózus szándék (mint a Juliette ou la clé des songes-ban; 1951), a tömör drámai cselekményvezetés (a Thérèse Raquin-ban; 1953), az atmoszférateremtés (az Air de Paris-ban; 1954), de minden becsületet szándékuk ellenére csak másodvonalbeli művek maradtak ezek.

Hogyan vártuk volna izgalommal legújabb filmjét, a Csalók-at (Les Tricheurs), amely nemcsak a francia film egyik jellegzetes egyéniségének magáralálását ígérte, hanem egy olyan izgalmas problémát is, mint a mai ifjúságét. Az ifjúságét, amely lázad — Nyugaton és Keleten — a polgári megkötöttség és képmutatás s a szocialistának csúfolt álerkölc ellen, — amely nemegyszer értelmetlennek látja a holnapot (hiszen mindegy, hogy atomháborút vár, vagy egy lélekölő rendszer végetnemérő napjai vannak előtte), vállat von a megúnt normákra, kiábrándult s talán cinikus, de valójában szeretne még hinni valamiben. Az ifjúságét, melynek vonzó és aggasztó, lázadó és fatalista arculatát törekszik megrajzolni a lengyel Hlasko, az ifjú magyar író, az angol „angry young man”, amelyről annyi mítikus (és zavaros!) kép él a köztudatban: a James Dean-legendától az olasz vitellonniig, az unatkozó nagypolgár Sagan kisasszonytól a középeurópai hulligánig. Vártuk, hogy segít-e Carné a meglett férfi tárgyi-

lagos és megértő szemével tisztázni ezt a bonyolult képletet, s ha kell, tud-e méltányos ítéletet is hozni.

Nos, mindebből nem sokat kaptunk. Carné a kártyákat csak még jobban összekeverte, s ha valamit kifejezett, az legfeljebb csak saját maga: saját két háború közti esztétikája, megszokott jelképei, az ötvenéves ember fiatal-ság utáni nosztalgiája. Kaptunk egy megható szerelmi történetet — igaz, a megtisztító érzelm, az Elváltató Végzet (ezúttal egy, Gide-ből az „action gratuite” felelőtlen immoralitását s Sartre-ből holmi szexuális szabadosságot kiolvasó, kicsapott anarchista diák képében) és az önmagukat félreismerő szerelmek (egy jómódú egyetemista és az övegy mama pénzén élő független s csak szórakozni vágyó lány) régi sémájára. Kaptunk két óra atmoszférát az Huchette és a Saint-Germain-des-Prés környékéről (melyet külföldi barátaink is, ha máshonnan nem, utazási irodák prospektusából vagy hírből ismernek) robogóval, blue-jeans-nel, házimurival, sok és jó dzsesszel — egyszóval mindazt, ami pittoreszk és másodlagos. Elmaradt azonban a Carné-i varázs: a tárgyak átlényegítése, a díszlet itt csak díszlet, vászon és fa. Pedig ha Carné oeuvre-jéből valamit öntudatlanul is megőrzünk, sőt ezentúl csak így tudjuk látni, az épen a külvilág egy-egy kis darabja: szürke és mocskos hajnalok, párába és mozdonyfüst-be vesző vasúti sínek, ködtől csillogó utcakövek, külvárosi csatornapartok és zugszállók...

Carné-nak, sajnos, nem sikerült ígérteit beváltania. Pedig nyilatkozataiban elég pontosan megcélozta a problémák egy részét: itt vannak ezek a fiatalok, mondta, ötven év cécóval a hátuk mögött s legalább ugyanannyival előttük, hit és ideál nélkül élnek egyik napról a másikra, megvetik a társadalmat, de arra már se kedvük, se energiájuk, hogy változtatni akarnának rajta. A filmben azonban már csak erőltetett moralizálásra futja: amit Keleten a dolgokat helyreigazító bölcs és jóváhisztelők nyilatkozik ki erkölcsi tanulságként, az itt egy böcsületes autószerelőnek marad. Sajnáljuk ezt az Enfants du désordre-t, a Zúrzavar gyermekét — ahogy eredetileg nevezte volna művet —, de ha a háború utáni ifjúság életéről, problémáiról akarunk filmet látni, nézzük meg inkább Becker Rendez-vous de juillet-jét, a mégoly tendenciózus Özönvíz előtt-et, vagy akár (horribile visu!) a hírhedt Fureur de vivre-t; ha meg Carné-t változtatlanul szeretjük, ülünk be valami kis filmtörténeti moziba a Kódos utak-hoz, a Jour se lève-hez, az Estéli látogatók-hoz. Ott majd nem a mai igazságot, hanem a félmúlt oly megható és nosztalgikus legendáit kérjük számon.

A filmben eljártsszák a „mondj igazat” játékot. A két szerelmes, büszkeségből, gőgből, szegyenből hazudik egymás szemébe. Csalnak. Mint ahogyan mindnyájan csalnak saját érzelmeikkel, pózalkkal, tettett cinizmusukkal. Az az érzésünk, ezúttal Carné, a rendező is csalt egy kissé.

ALBERT PÁL.

Egy angolnyelvű magyar folyóirat megindítása van folyamatban. A régi és új emigrációk számos, különböző nézeteket valló, neves képviselője támogatja a kezdeményezést, melynek célja, hogy egybehangzó, a nemzetközi fejlődéssel összhangban álló képet tárjon a külföld elé a magyarság jogos igényeiről. Főszerkesztő Padányi-Gulyás Jenő. Évi előfizetés 6 dollár, Gallner Oszkár, c/o. Mr. J. Csegezi, 3420 W. 41 Str., Cleveland, Ohio, U.S.A. címre. Részletesebb felvilágosítás végett ugyanehhez a címhez lehet fordulni.

A Zandijk-i (Hollandia) református egyház ifjúsági istentiszteletei keretében a jazz-zenét is felhasználják.

Csehszlovákiában egyféle állami keresztelőt vezettek be az egyházi kereszttség pótlására, az ú. n. névadó ünnepséget. A „szertartás” végeztével a szülők egy csokor virágot kapnak ajándékba az államtól.

A budapest-északi református egyházmegye gondnokának dr. Kondói Kiss József gimnáziumi tanárt választották meg. Ő ebben a minőségben a nemrégiben elhunyt dr. Benkó Ferenc hivatali utódja lesz.

Kálvin János születésének 450. évfordulójára egy dokumentációs filmet készítettek a nagy genfi reformátor életéről.

New-yorki egyházi körök szerint Kínában a kommunista kormány valamennyi protestáns felekezetet arra kényszeríti, hogy közösen egy „Egységegyház”-at alkossanak. Ez az intézkedés 16 felekezetet érint és sok egyházi épület bezárását vonja maga után. Sanghájban 200 templom közül csupán 16 maradt meg, Pekingben pedig 4.

A Biblia gramofonlemezen. A Telenfunken-Occa gramofonlemezeken készítő cég próbát tesz egy gramofonlemez-sorozat kiadásával, amelyre bibliai részeket vesznek fel. (Jézus példázatait, részleteket a Hegyi beszédből, az apostoli levelekből stb.) Cél: ilyen módon ismertetni meg a Bibliát öreggel és fiatalal.

Izrael lakossága elérte a 2 milliót. Amikor 1948-ban Izrael államát megalkották, azon a területen 650.000 zsidó és 160.000 arab lakott. A következő 10 év alatt 912.000 zsidó vándorolt be Izraelbe. A legtöbb Észak-Afrikából jött. Sokan vándoroltak be azonban a vasfüggöny mögötti országokból is: Lengyelországból 140.000, Romániából 125.000, Bulgáriából 39.000. A bevándorlók 8%-a később ismét elhagyta az országot.

Takács Béla református lelkésznek a sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetei sorozatában jelent meg egy dolgozata „Comenius sárospataki nyomdája. A sárospataki nyomda története, 1650—1671.” címmel. Egyháztörténelmi kutatásunk, hála a Mindenhatóknak, virágzik, s itt is, ott is elszórva kutatgatnak búvárkodó emberek, hogy egyre több fény derüljön mülünk sok, még ma nem ismert részletére.

jőjjetek

Keresztyén havi lap.

Szellemi fórum.

Kiadja az Admiraal de Ruyter Fonds

Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Aron, Tóth Miklós, Tüski István.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Hollandia. Minden cikkért szerzője felel. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 8,— sh., Argentína: 20 peso, Ausztrália: 10,— sh., Ausztria: 30,— Sch., Belgium és Luxemburg: 50,— fr., Franciaország: 400,— fr., Hollandia: 4,— gld., Németország: 4,— DM., Svájc: 5,— fr., Svédország: 6,— Kr. Uruguay: 3,50 peso.

Félévi előfizetési díj a fenti összegek fele.

Megrendelhető:

Anglia: Benedek Márton, 17, St. Dunstons Rd., London, W. 6. ● Argentína és Uruguay: C. A. Besenyi, Obligado 1155, Adrogue F.C.N.G.R., Prov. Buenos Aires. ● Ausztrália: Domahidy András, 142, Townsend Rd., Subiaco, W. A. ● Ausztria: Vér Zoltán, Wien, XVII. Hernáiser Hauptstr. 93. Skandinávia Heim. ● Belgium: Galgóczy Károly, 51, rue Marie-Henriette, Bruxelles. ● Franciaország: Société Balaton, 12, Rue de la Grange-Batelière, Paris IXe. ● Hollandia: Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2. Postai csekk száma: 315430, Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht. ● Svájc: Szabó, Mittlerestr. 24, Basel. Más országokból sziveskedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhivatalhoz fordulni.